

PHOTEST. Sidste år blev hele 13.000 kandidater udklækket fra universiteterne - en drastisk stigning på få år. Og de mange studerende koster mere, end politikerne er villige til at betale. Her er vi til protestmøde på Aarhus Universitet. Foto: Casper Dalhoff

Nødråb. Mange studerende giver dårlig kvalitet

Danske universiteter er en succes, hvis man måler på antallet af kandidater. Men med de mange nye studerende følger ikke flere penge.

ANALYSE

LOUISE BJERREGAARD, JONAS HOLST-JENSEN OG NIELS LYKKE-JENSEN

Målt på volumen - dvs. evnen til at tiltrække og uddanne en stadig større del af en ungdomsårgang - er de danske universitetsuddannelser en af de helt store succeser i det danske uddannelsessystem. Men der er en bagside af medaljen. En skjult omkostning, som nu skal betales - som følge af, at 18 pct. af en ungdomsårgang nu får en universitetsuddannelse. For kun ni år siden var andelen 12 pct.

AC's undersøgelse 'Det frie valg eller det frie fald - vejen fra studium til job', som netop er offentliggjort, dokumenterer, at den meget store produktion af universitets-

terkandidater giver nogle helt særlige udfordringer på langt de fleste uddannelses- og nyuddannede selv sørge for den helt afgørende 'dobbeltkvalificering', der kræves af arbejdsgiverne, når de ansætter nyuddannede akademikere, dvs. kravet om, at man som 26-årig både har et anerkendt eksamensbevis og et flot CV med studierelevante job.

ET STORT spørgsmål er derfor, om universitetsuddannelserne i deres volumensucces er ved at sejre sig ihjæl? Universiteterne ses stadig stigende optagelsestal og kandidatproduktion kamouflerer nemlig en håbløs underfinansiering af universitetsuddannelserne. Realværdien af uddannelsesexametrene er gennem de sidste 10 år blevet udhulet, og udgangspunktet var i forvejen langt under det niveau, som man byder universitetsuddannelser i nabolandene. Urealistisk lave taxameterpriser har med andre ord tvunget universiteterne til at skruer op for mængden, mens enhedsprisen er blevet skruet ned.

Reaktionen fra universiteterne med at optage stadig flere studerende og presse dem stadig hurtigere igennem er helt på linje med regeringens målsætning om, at mindst 50 pct. af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse. Uni-

versiteterne har - måske for lavmælt - forsøgt at gøre politikerne opmærksomme på, at den systematiske underfinansiering de facto presser studiemiljøerne til at se igennem fingre med et faldende bundniveau, resourceoverførsel fra forskning og accept af 'cash-cows' blandt de studerende. Prisen har endvidere været færre undervisningsstrimer, mere selvstudium og færre videnskabelige undervisere per studerende.

For universiteterne betyder udviklingen endvidere, at de skal håndtere en ny type studerende, der har en anden motivation og begrundning for at tage en uni-

versitetsuddannelse end den mere klassiske type studerende.

AC'S NYE undersøgelse peger på, at den nye type studerende tager en universitetsuddannelse for at kunne kvalificeres sig til et bredere arbejdsmarked og ikke kun til forskerverdenen. Et kvalitetsmoment i en uddannelse er derfor også, at de nyuddannede rent faktisk finder relevant beskæftigelse efterfølgende.

I de kommende år kan vi meget vel risikere en dominoeffekt, hvor princippet om uddannelse som samfundsinvestering og gratis velfærdsgode ofres som

konsekvens af underfinansieringen. Ønsket om direkte brugerbetaling på kandidatuddannelserne er meget længere fremme end afspejlet i medierne. Af simpel nød set fra universitetsverdenen. Af spare- eller omfordelingshensyn set fra andre stærke kræfter.

MEN VII brugerbetaling giver en stor netto tilførsel af uddannelsesmidler til universiteterne? Vi har i andre lande set, at det i stedet er skat en substitution af offentlige midler med private midler. Og man kan sætte spørgsmålstegn ved, om det reelt kan lade sig gøre at indføre brugerbetaling uden at påvirke uddannelsesmotivationen og gøre det endnu sværere at bryde den negative sociale arv.

Også andre spørgsmål trænger sig på: Vil en indførelse af brugerbetaling hæmme efterspørgslen efter uddannelse og dermed virke kontraproduktivt i forhold til realiseringen af et uddannelsesløft?

Man kan frygte, at indførelsen af brugerbetaling vil påvirke samfundets samlede produktivitet, fordi det reelt er en ekstraskat på vejen til et godt job og ikke en ekstrabestættelse af selve afkastet for dem, der måtte blive mere velhavende end gennemsnittet.

Hvad med det dokumenterede store

samfundsafkast af lange videregående uddannelser? En indførelse af brugerbetaling alene på kandidatuddannelserne kunne påvirke de studerendes uddannelsesvalg til fordel for de videregående uddannelser, der fortsat er gratis. Og vil en sådan nyuddannelsesstrafik betyde, at der som en afledt konsekvens også indføres brugerbetaling på de andre videregående uddannelser?

DET ER forunderligt, at der i al debatten om finansieringspres på uddannelserne ikke også er en diskussion om, hvad der er et klogt investeringsniveau i gode universitetsuddannelser. Og om universiteterne har skruet for højt op for volumenknappen? Ilden synes at være inde til en debat om, hvorvidt 50-procents målsætningen alene skal løftes af de 5-årige universitetsuddannelser, eller om væksten i højere grad også skal være på de korte og mellem-lange videregående uddannelser.

analyse@pol.dk

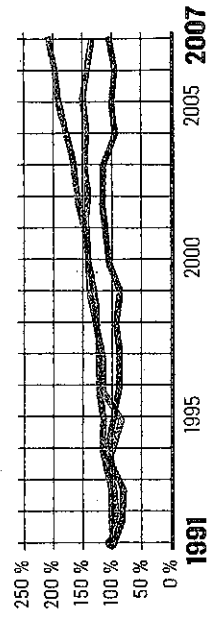
Louise Bjerregaard og Jonas Holst-Jensen er begge projektkonsulenter. Niels Lykke Jensen er politisk chef. Alle hos Akademikernes Centralorganisation (AC).

Kommentar analysen: politiken.dk/analyse

Kilde: Uni-C Statistik og Analyse - 10182

Lange videregående uddannelser boomer

Andelen af nye studerende. Indeks 100 = 1991

Videregående uddannelser: Lange Mellemlange Korte